

12.7.1966

СТЕНОГРАМА

П Л Е Н У М

НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА

КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

12.VII.1966 г.

ПЪРВО ЗАСЕДАНИЕ

/открито в 9 часа/

ПРЕДС. ТОДОР ЖИВКОВ: Другари, откривам заседанието на Централния комитет на партията. Предлага се следният дневен ред:

1. Обсъждане на проект за директивите на IX конгрес на Българската комунистическа партия по петия петгодишен план за развитие на страната през периода 1966/70 година. За докладчик се предлага др. Апостол Пашев.

2. Информация за букурещките съвещания на Политическия консултативен комитет на страните - участнички във Варшавския договор и на Съвета за икономическа взаимопомощ. За докладчик се предлага др. Станко Тоцоров.

Има ли съображения по дневния ред?

РАДЕНКО ВИДИНСКИ: Ако може да ни информирате по югославския въпрос.

ПРЕДС. ТОДОР ЖИВКОВ: За съжаление нямаме достатъчна информация, за да можем да информираме Централния комитет. Някои съображения могат да се изкажат, но не в порядъка на дневния ред. Има ли други съображения? - Няма.

Моля другарите членове на Централния комитет, които са съгласни с този дневен ред, да гласуват с вдигане на ръка.

Има думата др. Апостол Пашев

/След почивката/

ПРЕДС. ИЛИО СТАНКОВ: Другари, преминаваме към точка втора от дневния ред.

Ама думата др. Станко Тодоров.

СТАНКО ТОДОРОВ: Другари, по време на XXIII конгрес на КТСС в Москва на среща на първите секретари от страните-членки на Варшавския договор и на СИБ бе договорено през м. яли в Букурещ да се състои съвещание на Политическия консултативен комитет на организацията на Варшавския договор и среща на високо равнище по въпросите на СИБ.

С оглед на добрата подготовка на съвещанието на Политическия консултативен комитет бе постигната договореност съветската страна да подготви проект за декларация относно укрепването на мира и сигурността в Европа. Този проект трябваше да служи за основа при изготвянето на съответен проект за декларация от министрите на външните работи на нашите страни.

Както е известно, от 6 до 17 юни 1966 г. в Москва се състоя съвещание на министрите на външните работи на държавите - участници във Варшавския договор. За да се улесни провеждането на това съвещание, бе организирана предварителна среща на нивото на отговорни служители от министерствата на външните работи. На тази среща, която се състоя непосредствено преди съвещанието на министрите, взеха участие представители на всички братски страни, с изключение на Румъния. На срещата, въз основа на съветския проект, бе изготвен съгласуван проект на шестте социалистически страни.

По-късно румънските другари представиха свой проект и заявиха, че не са съгласни да се приеме за основа съветският или съгласувания между шестте братски страни проект и смятат, че всички проекти, включително и техният, трябва да служат едновременно като основа за работа.

Румънският проект за декларация по утвърждение мира и сигурността в Европа значително се различаваше както от първоначалния съветски проект, така и от общия съгласуван проект на двете страни. Это накратко някои от основните различия. Преди всичко имаше различия по характера на декларацията, която трябваше да се приеме. Румънските другари желаеха декларацията да има по-скоро характер на анекс, докато съветският проект целеше да ѝ придаде преди всичко характер на платформа за политически действия, с оглед осигуряването на мира и сигурността в Европа. Съветският проект съдържаеше реалистична оценка на положението в Европа, докато румънският проект представяше сегашното политическо положение в Европа в твърде оптимистична светлина. В румънския проект се издигахаше откритата критика на правителството на Германската федерална република и не се оценяваше напълно опасността, произтичаща от стремението на правителството на Западна Германия да получи ядрено оръжие. В съветския проект енергично се подчертаваше, че границите в Европа, след Втората световна война, са окончателни и непроменни, докато румънският текст се запозоляваше само да посочи, че неприкосновеността на границите е основа за траен мир в Европа. В съветския проект съзнателно не се засягаше проблемът за обединението на Германия, тъй като този проблем е исторически, а не актуален политически проблем. Сега актуален политически проблем е проблемът за укрепването на ГДР, а не лозунгът за обединението на Германия. В съветския проект се подчертаваше значението на Потсдамските споразумения за следвоенното устройство в Европа и за сегашната европейска политика на социалистическите страни. В румънския проект нямаше нито дума за Потсдамските споразумения. В него на много места изрично се изтъкваше необходимостта от изграждане на отношенията между държавите на основата на пълно значение суверенитета, националната независимост и не намесата във вътрешните работи. В съветския проект тези принципи се съдържаха, но в необходимата пропорция.

Необходимо е обаче да се посочи, че в хода на преговорите, румънските другари фактически отстъпиха, макар и поинкога след продължителни разисквания, от своите формулировки и се съгласиха с мненията на другите страни, нещо, което се вижда от текста на публикуваната декларация по укрепването на мира и сигурността в Европа. Така че текстът, който сега се публикува, е единодушно приет.

На съвещанието на министрите на външните работи бе засегнат и въпросът за американската агресия във Виетнам. Още на първото заседание на съвещанието министърът на външните работи на СССР др. А. Громико постави въпроса, че би било целесъобразно Политическият консултативен комитет да излезе със специална декларация във връзка с агресията на САЩ във Виетнам. С това предложение се съгласиха другите министри на външните работи.

По предложение на полската делегация, което бе одобрено единодушно, съвещанието на министрите възложи на съветската делегация да подготви проект за декларация по въпроса за агресията на САЩ във Виетнам.

Съвещанието на Политическия консултативен комитет на държавите-участници във Варшавския договор, се състоя от 4 до 6 яли тази година в Букурещ. На първото заседание др. Н. Чаушеску, след като произнесе кратко приветствие, предаде председателството на др. Тодор Живков. Единодушно бе приет следният дневен ред: 1. Приемане на Декларация във връзка с агресията на САЩ във Виетнам. 2. Приемане Декларация по укрепването на мира и сигурността в Европа и 3. Разглеждане на резултатите от съвещанието на министрите на външните работи на държавите - участници във Варшавския договор.

Благодарение на предварително извършената работа от министрите на външните работи и в резултат на консултациите, проведени между съветските и румънските другари, непосредствено преди откриването на съвещанието

на Политическия консултативен комитет, бе постановено относно и че неутрализираните текстове на проекта за Декларация относно мира и сигурността в Европа. Това нито възможност Декларацията да бъде одобрена без разискване на пленарно заседание на Политическия консултативен комитет и подписана от ръководителите на делегациите на братските страни.

За изготвянето на Декларация във връзка с агресията на САЩ във Виетнам бяха посветени много заседания на звението на заместник-министри и министри на външните работи, а също и на ръководителите на делегациите. Главната трудност и в този случай произтичае от факта, че освен съветският проект, румънската и полската делегации представиха свои проекти. Но проблема за американската агресия във Виетнам нямаше различни по същество. Различията по-скоро бяха по структурата, формата и тона на декларацията. При изготвянето на тази декларация както съветските, така и румънските другари бяха взели предварително мнението на правителството на Демократична република Виетнам. В одобрения и подписан от ръководителите на делегациите текст за Декларация във връзка с агресията на САЩ във Виетнам са отразени както позицията на държавите от Варшавския договор, така и становището на ДРВ.

Двата документа, както Декларацията за европейската сигурност, така и Декларацията за Виетнам, са резултат на съвместната конструктивна работа на делегациите на всички братски страни и изразява тяхното пълно единство по разглежданите проблеми. Няма никакво съмнение, че тези документи имат голямо политическо значение.

Точка трета от дневния ред на съвещанието на Политическия консултативен комитет не бе разисквана на пленарно заседание. На среща на първите секретари на братските комунистически партии бе решено консултациите по този въпрос да продължат в интерес на подобряването на организацията на обединените въоръжени сили на страните - членки на Варшавския договор.

На съвещанието не участва Албания, макар да е била надлежно и своевременно поканена.

На съвещанието на Политическия консултативен комитет делегацията на Народна република България, ръководена от др. Тодор Живков, взе активно участие и съдействува за постигането на съгласуваните решения както по въпроса за мира и сигурността в Европа, така и по въпроса за осъждането на американската агресия във Виетнам.

Другари,

По време на XXIII конгрес на КПСС първите секретари на комунистическите и работнически партии на страните - членки на СИВ се договориха по време на заседанията на Политическия консултативен комитет на Варшавския пакт в Лукурец да се проведе и съвещание на високо равнище и XX сесия на СИВ по въпросите на икономическото сътрудничество.

Няколко дена обаче преди съвещанието по инициатива на полската страна беше внесено предложение XX сесия на СИВ да се отложи, а вместо съвещанието на високо равнище по въпросите на СИВ да се проведе между първите секретари и министър-председателите неофициален обмен на мнения по подобряване работата на СИВ и на икономическото сътрудничество.

Главен аргумент за това отлагане полските другари изтъкнаха обстоятелството, че в подготовките от Изпълнителния комитет на СИВ материали за съвещанието, по редица въпроси на икономическото и научно-техническото сътрудничество отделни страни или група страни имат различно мнение.

Нашата страна беше заинтересована от провеждането на съвещанието и на XX сесия, понеже, както ви е известно, ние своевременно внесохме за разглеждане от този най-висш орган въпроса за повишаване контрактните цени на селскостопанските произведения и хранителните стоки.

При окончателното определяне характера на съвещанието /официален или неофициален/ и времето за провеждане на сесия др. Тодор Живков заяви, че нашата страна не вижда основание в предложението да се отложи договорената вече на високо равнище XX сесия на СИВ. Обстоятелството, че по някои въпроси има различия в мненията на отделни страни, не бива да бъде претекст за отлагане на сесията, тъй като различия по един или други въпроси може да има и занаяпред. Именно това изисква тези различия да бъдат разглеждани на сесия на високо равнище и се вземат по тях съответни решения.

Полското предложение беше активно поддържано от чехословашката, немската и унгарската страна. Останалите страни особени възражения не направиха и по този начин се реши XX сесия да се отложи /ще бъде проведена през първата половина на месец декември т.г. в София/, а вместо официално съвещание на високо равнище, да се проведе обмен на мнения, главно по несъгласуваните въпроси на икономическото сътрудничество, без приемане на решения по тях.

При това положение напразното от нас предложение за вземане от съвещанието на конкретно решение по въпроса за контрактните цени на селскостопанските произведения не можеше да се осъществи.

Този въпрос официално ще бъде разглеждан на предстоящата сесия на СИВ в София.

Другари,

По какви въпроси на икономическото и научно-техническото сътрудничество между страните-членки на СИВ са главните различия?

Може да се каже по следните четири въпроса:

1. По ролята на технико-икономическите изследвания и монографии при координация на перспективните планове и провеждането на специализация и коопериране на производството.

Варлавския договор, състояло се в Букурещ, и на двата документа, приети на това съвещание.

I. Букурещкото съвещание е голям успех за страните-членки на Варшавския договор и за международното развитие, независимо от известни различия по някои страни на обсъжданите въпроси.

Съвещанието утвърди Декларация за укрепване на мира и сигурността в Европа. Това е документ, който по своето значение има голяма важност, особено като се има предвид това, което става в НАТО. Документът има и това значение, че ще съдействува за разбиването на НАТО и изолирането на американците.

II. По вьетнамския проблем бе приет един силен документ, който е предупреждение към американските агресори и в същото време изразява нашата решимост да помогнем на Демократична република Виетнам по всякакъв начин, в това число и с доброволци, ако вьетнамската страна пожелае да бъдат изпратени такива. Този документ е насочен и към комунистическите партии в света, към всички народи за активизиране на световната общественост в подкрепа на справедливата борба на вьетнамския народ.

III. Вярно е, че ние не взехме на съвещанието на Политическия консултативен комитет конкретни решения по усъвършенствуване на Варшавския договор. Обаче разискванията, които се проведоха между първите секретари, ще имат голямо значение за по-нататъшната работа за правилното решаване на този въпрос.

IV. По въпросите на СИВ. На това съвещание се показва, че назрява необходимостта от преминаване към по-висши форми на икономическо сътрудничество между страните-членки на СИВ. От друга страна, се проявиха

известни противоречия между силно развитите и по-слабо развитите в икономическо отношение страни-членки на СИВ. Разбира се, румънската страна засилва тези различия, отивайки дори до някои националистически прояви. В нашето изказване, както чухте вече, ние също взехме отношение по основните въпроси за работата на СИВ, по различията, възникнали в развитието на СИВ в настоящия етап. Разбира се, не бива да се драматизират нещата. В СИВ като организация за координиране нашето икономическо и научно-техническо сътрудничество естествено е да възникват различия, тъй като те отразяват различната степен и икономически интереси в развитието на всяка страна. Въпросът е до подхода и начините на поставяне и решаване на тези въпроси.

х

х х

Реакционните среди в света очакваха, че това съвещание ще разклати Варшавския договор, че ще подкопае авторитета на Съветския съюз. Обаче въпреки някои различия по време на подготовката на това съвещание, резултатите от него бяха една демонстрация на единството и сплотеността на страните-членки на Варшавския договор.

Ние смятаме, че не трябва да се провежда сега специална кампания за разясняване на приетите документи, тъй като те бяха публикувани в пресата и съобщени по радиото. Но в духа на тази оценка, приета от Политбюро, която вярваме, че Централният комитет ще утвърди, трябва да се разясняват тези документи.

Що се касае до изнесените трудности и някои различия в работата на съвещанието, то те са само за сведение на членовете на Централния комитет и по тях не бива да се водят разговори извън ЦК.